

ЩОБ БУТИ СОБОЮ, ТРЕБА ЗМІНЮВАТИСЯ

(з виступу на обласній конференції з вивчення проблем уведення Християнської етики в школі, червень, 2006)

Оздоровлення суспільства, зрозуміло, починається з оздоровлення освіти з метою піднесення її якості та приведення до стану гармонійної рівноваги і цілісності.

Під оздоровленням освіти сьогодні ми розуміємо не тільки вдосконалення змісту навчально-виховних технологій, а й духовне облагородження усіх учасників навчально-виховного процесу. Розвиваючи розум дітей, тобто вміння самостійно приймати рішення у нетипових ситуаціях, нам важливо бути впевненими в тому, що їхні творчі дії будуть морально досконалими, духовно зорієнтованими. І починати таку реорганізацію освіти необхідно насамперед з рушійної сили школи – з педагогічного колективу, з вчителя – керманича шляху становлення та самореалізації учня.

Будь-яка досконало пропрацьована різними авторитетними інстанціями програма стане успішною тільки тоді, коли, дійшовши до останнього рівня – рівня школи, вона потрапить до рук педагога, який усвідомить її цінність, адаптує (ще ми використовуємо вираз "особистісно-зорієнтує") до свого учня й закладе "золоте зерно" в його душу.

Так, ми можемо організовувати різні курси – і вони будуть дієвими у випадку отримання додаткових знань з основ наук, розвитку практичних вмінь і навичок. Але не можна курсами змінити духовний світогляд більшості. Тому і маємо вчителів, які щоразу нагадують: "Як платять, так і робимо!", які, навіть не усвідомлюючи суті, пишуть у заявах "Прошу довантажити мене годинами етики." Звідси і чутки про деміфізацію освіти, коли вчителька вже не є "зоря світова".

Я заперечую вираз про деградоване суспільство. Мабуть у кожному столітті були проблеми, подібні до наших. Мабуть неодноразово успішний світ ставав нестійким і зривався у хаос. Але в хаосі є творче начало й кінець завжди ставав стимулом й початком успіху. Подібне ми спостерігаємо сьогодні.

Необхідність уведення у навчально-виховний процес курсу "Етика" відчували, ще задовго до офіційного введення, гімназії та колегіуми. Тому напрацьований досвід в Україні є. Сьогодні ми маємо різні програми з етики: це курс для загальноосвітніх шкіл, який базується на класичній етиці – науці про мораль, це адаптовані програми, в яких часто індуковано етику як філософську науку з християнською етикою; і нарешті, власне християнська етика. Переконана, що успішність вибору програми, її ефективність залежить від викладача. Учитель–матеріаліст спотворить християнську етику, зате, можливо, якісно зможе подати філософію античних часів.

Я викладаю етику шість років. У навчальній програмі нашої гімназії основи християнської етики введені окремими розділами у 9 та 10 класах і проходять наскрізно через курс 11 класу, де розглядаються відкриті питання (тобто ті, на які не має офіційно правильних відповідей), як то: самовбивство, евтаназія, аборти тощо. За цей час напрацьовано багато матеріалів, та чим більше прочитано літератури й проговорено вголос перед учнями деякої інформації, тим більше укорінюється думка про те, що чи то увесь курс християнської етики, чи то окремі її розділи в школі повинен викладати священник, який отримав відповідну вищу освіту й уповноважений бути носієм певного світогляду. Адже не секрет, що авторитетний шанований вчитель, як гіпнотизер, змінює світосприйняття учня. Тому трактована на розсуд вчителя інформація може ввести в оману дитину і тоді будемо пожинати крайнощі від повного відречення від Бога до фанатичного залучення до сект.

Разом з тим, я не згодна відмовитися від курсу етики як філософської науки. Тому що саме розуміння різних філософських течій та релігійних вірувань дає право вибору кожному. Тому що тільки усвідомлюючи неповторність окремих складових, можна відчути й зрозуміти єдність цілого й гармонію суцього. І практика доводить: чим більше діти вивчають "чуже", тим сильнішим є їхнє бажання зберегти й відстояти "своє".

Отже, підсумуємо.

1. Успішність введення курсу "Християнська етика" залежить від розуміння адміністрацією закладу його духовно-оздоровчої мети. Звідси і правильний підбір кадрів вчителів, які усвідомлюють це, а не просто шукають додаткових заробітків.

2. У інтегрованому курсі етики сприятливим є симбіоз вчителя й священника. У такий спосіб вдосконалюється якість переданої інформації, а можливо пропонується альтернативність думок і, як результат, право вибору.

3. Вчитель етики, перш за все, несе моральну відповідальність перед суспільством за формування певного світогляду дитини.

4. Як доводить практика, незалежно від якості сім'ї, сьогодні у школі навчаються діти, які, очевидно що на генетичному рівні, готові до сприйняття високодуховної інформації.

5. Маємо феномен виховного впливу, коли на основі здобутих у школі знань, дитина впливає на сім'ю, а не навпаки.

6. Маємо і парадокс, коли духовний потенціал вцілому педагогічного колективу нижчий, у порівнянні з учнівським.

7. Школи новітнього типу: гімназії, ліцеї, колегіуми за допомогою вдалого поєднання традиційної системи навчання з естетичним, музичним,

художнім вихованням стимулювали емоційно-образне відчуття дитиною життя, що допомогло ще більше вивільнити її духовний потенціал.

8. Випускників таких шкіл ще небагато, проте маємо надію, що кожен з них зможе вплинути на свою сім'ю, своїх дітей – і така ланцюжкова реакція, з часом, приведе до оновлення суспільства.

9. Школа повинна працювати на завтрашній день й бідний, хворий, неуспішний в сім'ї та на роботі вчитель не зможе навчити учнів бути щасливими. Тому першим, кого необхідно реанімувати, є вчитель. Йому важливо усвідомити, що працювати наполегливо зовсім не означає працювати продуктивно й невміння вийти за рамки власного світогляду зводить нанівець роботу реформаторів освіти.

Л.П.Скаба

директор Таращанської районної гімназії "Ерудит", вчитель етики